

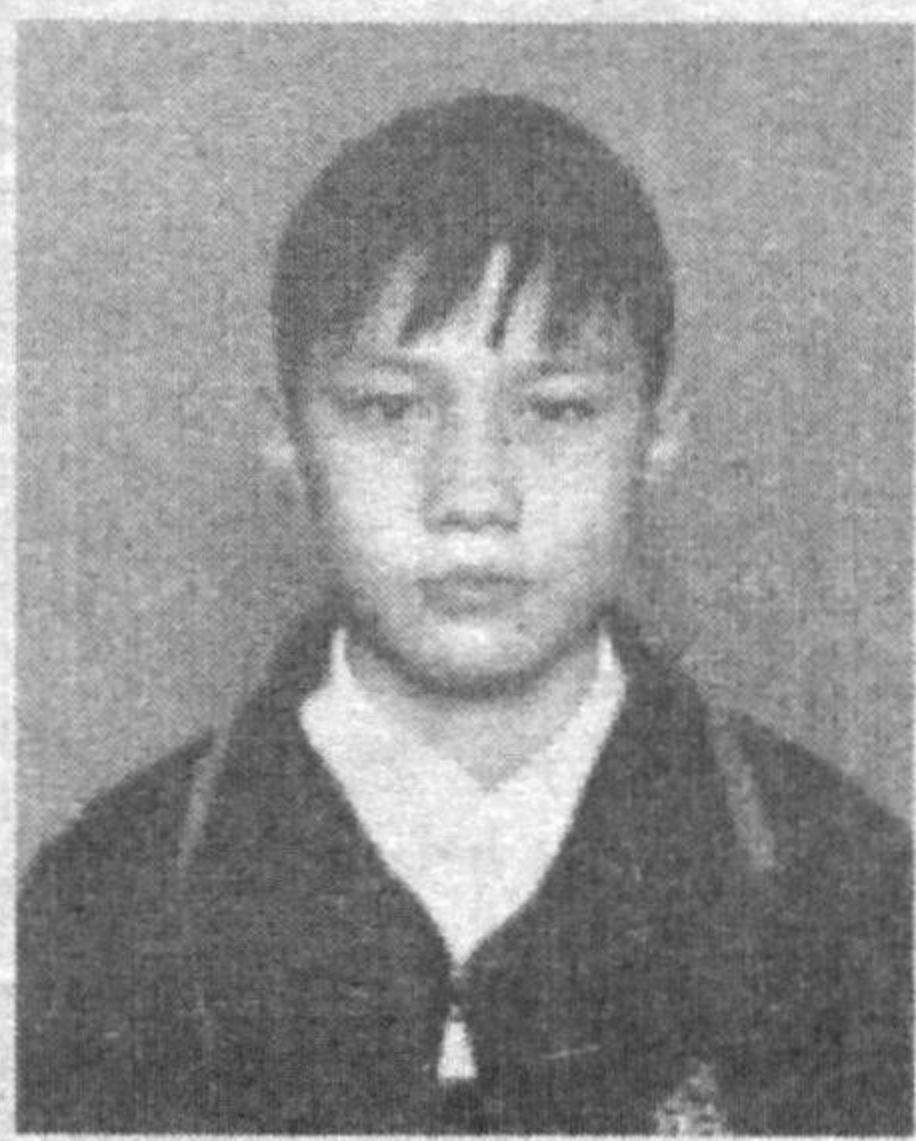
TONG YULDUZI

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqa boshlagan

№ 5 (66286)
2001 yil 27 yanvar, shanba

Sotuvda erkin narhda

XXI ASP BEҲЗОДИ БЎЛАМАН

Murodjon bolaligidanoq qiziquvchanligi, sezgirligi bilan boshqa bolalardan ajralib turardi. 3 yasharligidan bog'cha opalari qalam, qog'oz berib rasm chizishni o'rgatganlarida, qoyillatib chiza boshladi. Uyda ham o'yinchoqlariga

qaramasdan, qalam olib duch kelgan joyga chizaverardi. Devorlarga chizmasligi uchun oyisi uning oldiga har doim ko'p qog'oz, qalamlarni qo'yib qo'yardi. Oyisining: „Murodjon, nimalarni chizyapsan?“ — degan savoliga, „Ertak chizayapman, oyijon, ertak“, — deya chizganlari haqida gapirib berardi. Undagi bu qiziqishni ko'rgan oyisi — Nilufar opa maktab yoshiga yetgan Murodjonni yetaklab, Respublika tasviriy va amaliy san'at litsey-internatiga o'qishga olib bordi. Hozir Murodjon Xolyorov O'zbekiston Badiiy akademiasining tasviriy va amaliy san'at litsey internatining 7-sinfida o'qiyapti. Bugungi kunda chizayotgan rasmlari bilan tengqurlari orasida ajralib turadi. Respublikamizda bolalar ijodiga bag'ishlab o'tkazilgan ko'pgina ko'rgazmalar, ko'rik-tanlovlarda yangi-yangi rasmlari bilan qatnashib kelayapti. Qatnashibgina qolmay, ko'rik-tanlovlar g'oliblaridan biriga aylanayapti.

2000 yili Chexiya Respublikasining Liditsa shahrida o'tkazilgan Xalqaro bolalar ijodi ko'rik-tanlovida o'z rasmlari bilan qatnashgan Murodjon, „Vatanim tabiati“ mavzusi bo'yicha „Oltin kuz“ rasmi bilan ko'rik-tanlov g'olibi deb tanildi.

2001 yil 9 yanvar kuni O'zbekiston Badiiy Akademiasining Markaziy ko'rgazmalar zalida Chexiya Respublikasida o'tkazilgan ko'rik-tanlovning g'oliblarini tantanali mukofotlash marosimi bo'lib o'tdi. Barcha g'oliblar qatori

Murodjon ham ko'rik-tanlovning „Liditsa shahri atirguli“ nomli Medali va Diplomini Chexiya Respublikasining O'zbekistondagi favqulodda va muxtor elchisi janob Yaroslav Gudva topshirdi va kelgusida ijodiy muvaffaqiyatlar tiladi.

Bugun Murodjon Xolyorov tahririyatimiz mehmoni:

— Murodjon, avvalo mukofot m u b o r a k bo'lsin. Barcha gazetxonlarimiz nomidan seni tabriklayman. Ayt-chi, hozirgi k u n d a o'qishlaring q a n d a y? Nimalar ustida ishlayapsan? Kelgusida qanday orzularing bor?

— Hozir men ustozim Rahmatjon akadan rasmlarni akvarel bo'yoqlarda chizish sirlarini o'rganyapman. Peyzajlar, natyumlortlar va erkin temada har xil kompozitsiyalarni chizayapman. Kelgusida moy bo'yoqda matoga chizishni o'rganmoqchiman.

Taniqli rassomlarning chizgan asarlarini sinchiklab o'rganyapman. Ularga o'xshashni orzu

qilaman. Buning uchun albatta tinimsiz o'qishim, o'rganishim kerakligini juda yaxshi bilaman va harakat qilayapman. Ulardan tashqari ganchkorlik to'garagiga

ham qatnayman, har xil idishlar yasash mashqini o'layapman. Eng katta orzuim yaxshi rassom, mohir ganchkor usta, yana iqtisodchi va jurnalist bo'lishni xohlayman. Xullas, XXI asr Kamoliddin Behzodi bo'lish orzusidaman. Mehnatim va ijodim bilan o'z ona Vatanim — O'zbekistonimiz san'ati rivojiga o'z hissamni qo'shishni eng oliy maqsadim deb bilaman.

— Katta rassom bo'lsang, shogirdlaring bo'ladingmi?

— Ha, albatta, mening ham ustozlarim bor-ku. Men ulardan juda minnatdorman va ishonchlarini o'qalayman, degan umiddaman. Bir kun kelib, men ham o'z bilganlarimni shogirdlarimga o'rgatsam kerak.

— O'z tengqurlaringga qanday tilaklaring bor?

— Yaxshi o'qishlarini, katta bo'lganlarida maqsadlariga erishish uchun qo'rqmasdan, dangasalik qilmasdan mehnat qilishlarini tilayman.

— Orzularing sari oq yo'l senga, Murodjon!

Temur RO'ZIMATOV.

ҲЕЧ КИМГА БЕРМАЙМИЗ СЕНИ, ЎЗБЕКИСТОН!

Онасини қучган жажжи болакайни, отасининг бағрида эркаланиб бораётган қизалоқни кўриб, беихтиёр хаёлга чўмасан киши. Юртимиз тинч, осойишта. Унинг эртанги истиқболи, кўрар кўзи, буюк келажаги бўлмиш ёш мурғак авлоди тинчлик, озодлик боғида гул каби униб ўсаяпти. Аянчли ўтмишга эга бўлган мустақил юртимиз ўн ёшга кираётганда истиқболини, буюк келажagini, эришаётган улкан муваффақиятларини кўра олмаётган айрим ғаламислар ҳам борлигидан хафа бўлиб кетамиз. Мактабларда, болалар боғчаларида, кўчаларда “Ўзингни, ўз уйингни ўзинг асра!” деган ёзувлар кўпроқ бўлсин, деймиз. Ватан деб, юртим, халқим, муқаддас уйим деб сергак турган аскарлар бизнинг акаларимиз экан, улар омон бўлсин, хур-хур замон бўлсин, илойим!

Ҳеч кимга бермаймиз, сени Ўзбекистон! — деб баралла куйлаб, куй-қўшиқнинг эзгу-ниятини дилимизга жо қилайлик. Истагимиз: Бизга қайта-қайта мурожаат қилиш, дилимиз, онгимизга жо қилиш учун шундай қўшиқлар, интилиб яшамок учун эса ўз китобий қаҳрамонларимиз керак!

Фотима НАСРУЛЛАЕВА,
Феруза РАШИДОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
48-мактабнинг
8-синф ўқувчилари.

ҚАЛБИМГА ЎХШАШАН ДАРАХНИ

Ҳовлимизнинг тўрида бир дарахт бор. Мен уни негадир ўзимнинг қалбимга ўхшатаман. Ажабланманг. Балки у мен учун шундайдир. Чунки мен қувонсам, дарахт ифорини сочади. Ғам билан ўйга толсам, унинг барглари сарғайиб, тўкила бошлайди. Мен у билан сирлашаман. Одамлардан тополмаган меҳримни ўша дарахтдан топаман. Бошқа дарахтлар фаслга қараб ўзгаради. Қалбимга ўхшаш дарахт эса менинг амрим билан ўзгаради. У билан сирлашганимда гўё шохларию япроқлари билан сочимни сийлайди. Хазонрез боғларни кезаман ва дейман: Бу менинг дарахтим. Мен қувонсам — қувонадиган, қайғурсам — қайғурадиган дарахтим. Демак, нафақат ўзимни, балки дарахтимни ҳам хафа қилмаслик учун шод ва хуррам яшашим керак. Бунинг уддасидан чиқиш қўлимдан келармикан? Ахир мен инсонман-ку! Инсоният қудрати ва журъати беҳадлигига шак-шубҳа йўқ. Сиз қандай ўйлайсиз?

Ойниса ЭШМУРОДОВА,
Самарқанд вилояти,
Оқтош шаҳри.

ЧИН

ДУСТИМИЗ БОРМИ?

Биз яқинда мактабимиз ўқувчиларининг ўз фикрларини билиш учун саволлар ёзилган анкеталарни тарқатдик. Анкеталардаги саволларнинг баъзиларини сизларга ҳам ҳавола этмоқчиман:

- XXI аср орзуларингиз.
- Сизнинг чин дўстингиз борми?
- Билимингиз ҳақида нима дейсиз?
- Қандай касбни танладингиз?
- Тест синовлари қийин эмасми?..

Биласизми, натижа биз кутгандан ҳам аъло бўлди. Ўқувчиларнинг орзулари, умидлари ва мақсадлари битилган анкеталарни кўриб, устозларимиз беҳад хурсанд бўлдилар. Айниқса, чин дўст ҳақидаги саволга ҳар бир ўқувчи ижобий жавоб берган. Бу шундан далолат берадики, чин дўстлар қанчалик кўп бўлса, ўзаро меҳр-оқибат ҳам бисёр бўлади. Дўстларим, айтингчи, сизнинг чин дўстингиз борми?

Улугбек УМАРОВ,
Наманган вилояти, Чортоқ
туманидаги
22-урта мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.

Yoshlarga birinchi navbatda nima kerak? E'tibor kerak. Bu e'tiborni tashkil qilishda adolat ustuvor bo'lishi kerak.

Islom Karimov

“KAMOLOT”GA KENG YO‘L

...Bizning maqsadimiz „Kamolot“ harakatini qandaydir yopiq, o'ta rasmiy tashkilot tarzida tuzish emas. Chunki bu yoshlarni amalda bo'lib tashlashga olib kelishi, oqibatda Harakat tarkibida turli oqimlar, amalparast kimsalar paydo bo'lishi mumkin.

Shuning uchun „Kamolot“ Harakatiga a'zo bo'lib kirish yakka tartibda emas, balki jamoa asosida, tashkiliy jihatdan uyushgan guruhlar tarzida bo'lgani ma'qul, deb o'ylayman.

Mening nazarimda, maktablarda 1—4-sinf yoshidagi o'quvchilar, ya'ni yetti yoshdan o'n to'rt yoshgacha bo'lgan bolalar bevosita harakat homiyligida ish olib boradigan Bolalar tashkilotiga birlashishi mumkin.

Qolgan sinflar, aytaylik, 5-9-sinf o'quvchilari shu Harakatga a'zo bo'lib kirmoqchi. Yoki biror bir harbiy qismda yosh askarlar bo'linmasi a'zolari bu tashkilot safiga guruh bo'lib kirish uchun ariza bermoqchi.

Xo'sh, bunday vaziyatda ularni Harakat tarkibiga qabul qilish qanday amalga oshiriladi? Bunday paytda o'sha har bir jamoaning o'zi uyushgan holda, boshlang'ich tashkilot sifatida Harakatga a'zo bo'lib kirishi mumkin.

Buning uchun, deylik, har bir sinfda yoshlarning o'zi yig'ilish o'tkazib, bu masala yuzasidan qaror qabul qiladi. Bu qarorda ularning Harakat Dasturi va nizomini qo'llab-quvvatlashi, unga o'z ixtiyori bilan a'zo bo'lishga qaror qilgani, o'z oralaridan munosib bir yetakchi saylab olgani, ana shu yetakchiga ularning iroda va manfaatlarini ifoda etadigan va himoya qiladigan vakil

sifatida vakolat berishi bayon etiladi.

Maktab bo'yicha bunday guruhlar bitta yetakchi rahbarlik qilib, bu vazifaga o'quvchilar

menimcha, quyidagi natijalarga erishishimiz mumkin:

Birinchiidan, Harakat faoliyati rasmiyatchilikdan xoli bo'ladi, byurokратиya botqog'iga botib

Aziz bolalar! O'n yoshga kirayotgan mustaqil mamlakatimizda hamisha yoshlarga e'tiborni qaratib, ulardan katta umidlar kutgan yurtboshimiz „Kamolot“ yoshlar ijtimoiy harakati tashabbus guruhi bilan uchrashib yana yangi izlanish va intilishlarga chorlab yuborganlaridan xabaringiz bor-a? Bu haqda radio vatelevideniya va ommaviy axborot vositalarida ko'p gapirishayapti. Eshitganlar ham, o'qiganlar ham: „Xo'p ish bo'ldi-da! Endi chinakam harakat boshlanadi. Yoshlar bo'sh qolmaydi: ijodda, yaratish va yashnatishda band bo'ladi. Maktab o'quvchisimi u, kollej yo gimnaziyada bilim oladimi, biror hunarning boshini tutib, qayerdadir mehnat qiladimi, baribir, kimgadir hisob berib yashaydi“,— deyishyapti.

—Chunki, yoshlar o'z yetakchisi yoki mutassaddi tashkilotlar nazoratida bo'lishadi-da. Axir sinchkov nazoratli, qattiq qo'l ota bor xonadonda qanoatli va qobil farzandlar ulg'ayadi...

— Bunday savol-javoblar, fikr almashuv va tortishuvli suhbatlar hali ko'p davom etadi. Shunday damda darhol yurtboshimiz o'sha majlisda qilgan ma'ruzaga murojaat qilish kerak. Sizlarga uchrashuvda so'zlangan nutqdan ayniqsa o'z yoshingizga tegishli bo'lgan joyini olib havola etayapmiz: O'qing, muhokama qiling.

o'rtasida obro'ga ega bo'lgan yosh, faol o'qituvchilardan biri saylanishi mumkin.

Litsey va kollejlarda, oliy o'quv yurtlarining fakultetlarida ham oylik olib ishlaydigan yetakchilar sanoqli bo'lishini, qolgan faollarning esa jamoatchilik asosida ish olib borishini ko'zda tutish lozim. Mehnat jamoalarida ham shu tartibga amal qilish mumkin.

Har qaysi guruhning o'z nizomi, har yili qayta saylanadigan yetakchisi bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Harakatning tarkibiy tuzilishi shu tartib asosida yo'lga qo'yilsa,

ketmaydi.

Ikkinchiidan, bu yoshlarda tashabbus va qiziqish, izlanuvchanlik uyg'otishga olib keladi. Maqsad shuki, Harakat a'ziligiga intilish quyidan — yoshlarning o'zidan chiqishi, ixtiyoriy ravishda va demokratik asosda paydo bo'lishi lozim.

Ana shunda bu yuqoridan turib tuzilayotgan rasmiy bir tashkilot emas, balki yoshlarning o'z tashabbus va intilishlari asosida dunyoga kelgan ijtimoiy harakat bo'ladi.

Ya'ni, u barcha yoshlarni quyidan yuqoriga qarab birlashtirib boradigan tom ma'nodagi Harakatga aylanadi.

Uchinchiidan, biz quyidagi bosqichda mana shunday tizimga tayanib ish ko'radigan bo'lsak, joylarda o'zini o'zi nazorat etib, o'zini o'zi nazorat etib, o'zini o'zi boshqara oladigan yoshlar guruhiga — Harakatning boshlang'ich tashkilotlariga ega bo'lamiz.

Shu tariqa a'zolikka kirish uchun beriladigan juda ko'p arizalardan hamda ming-ming nusxadagi guvohnomalarni tayyorlash va topshirish kabi ortiqcha ovoragarchilikdan ham qutulamiz.

Guvohnomalar esa faqat boshlang'ich tashkilotga berilishi mumkin.

Tuman, shahar va viloyatlarda ham bu boradagi ishni shu tarzda tashkil etishni o'ylab ko'rishimiz lozim.

Shu yo'sinda „Kamolot“ yoshlar ijtimoiy harakatning tashkiliy tarkibini Harakatning markaziy idorasi, viloyat, shahar va tuman bo'limlari, maktablar, litsey va kollejlari, oliy o'quv yurtlari, mehnat jamoalari hamda harbiy qismlarda bo'lim va boshlang'ich tashkilotlari sifatida shakllantirish mumkin.

To'rtinchiidan, Harakatning quyidagi pog'onalarida ishni jamoatchilik asosida tashkil etish ortiqcha sarfxarajatlarni qisqartirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak yoshlar tashkilotining maqsadvaifalari haqida ko'p gapirish mumkin. Lekin, eng muhimi, u yoshlarimizning ko'ngliga yo'l topishi, ular bilan hamnafas bo'lib, dardu tashvishlarini yaqindan his etib, ularning haqiqiy yordamchisiga, maslahatgo'yiga, maslakdoshiga aylanishi zarur.

Ya'ni, bu Harakat tarkibida ishlaydigan odamlar yoshlarga tepadan buyruq berib turadigan rahbar emas, balki ularni yuksak maqsadlar sari boshlaydigan yetakchi, yana ta'kidlab aytaman, haqiqiy yetakchi bo'lishi zarur.

ТУРЛИЧА ХАЙРЛАШИШ SAYING GOODBYE IN DIFFERENT WAYS

It's time to say goodbye - Хайрлашув вақти бўлди
Till we meet again - Яна учрашгунча хайр
I am afraid I must go - Таассуфдман, мен кетишим керак
Goodbye - Хайр
Good luck - Фақат омад тилайман
Bon voyage - Сафарингиз бехатар бўлсин
Bye-Bye - Кўришгунча
Good night - Хайрли тун
See you - Кўришгунча
See you soon - Тез орада кўришгунча
See you tomorrow - Эртагача хайр
See you in the evening - Оқшомгача хайр
See you in the morning - Тонггача хайр
See you next year - Келгуси йилда кўришгунча хайр
All the best to you - Барча яхшиликлар сизга ҳамроҳ бўлсин
Have a good trip - Сафарингиз бехатар бўлсин

КИЙИМ-КЕЧАК МАГАЗИНИДА IN THE CLOTHES SHOP

Please show me that... - Менга анави ...ни кўрсатиб юборинг
-dress - кўйлак (аёлларники)
-shirt - кўйлак (эркакларники)
-costume - костюм (аёлларники)
-jacket - куртка
-skirt - юбка
-sweater - свитер, жемпер
-belt - камар, белбоғ
-coat - пальто

ИНГЛИЗ ТИЛИНИ ЎРГАНАМИЗ WE LEARN ENGLISH

-gloves - қўлқоплар
-hat - шляпа
-scarf - шарф
-trousers - шим
-necktie - галстук
-T-shirt - футболка, майка
-cap - кепка, шапка
-skullcap - дўппи
-pants - шим
-suit - костюм (эркакларники)

-dressing gown - халат

-handkerchief - даструмол

Do you have this T-shirt in a larger (smaller) size? - Мана бу футболкангизнинг каттароқ (кичикроқ) размери борми?

Give me that cap in another color? - Менга анави шапканинг бошқача рангини беринг!

May I try it on? - Буни кийиб кўрсам бўладими?

Where is the fitting room? - Кийимни кийиб кўриш хонаси қаерда?

Is this shirt...? - Бу кўйлак ...дан қилинганми?

-silk - ипак

-cotton - пахта

-wool - жун

ТУРЛИ МАВЗУДАГИ ЭЪЛОН ВА ИБОРАЛАР EXPRESSIONS AND DVVERTISEMENTS IN DIFFERENT SUBJECTS

Delicious foods - Мазали таомлар

Fast food shop - Тез пишар таомлар дўкони

Home made ice cream - Уйда қилинган музқаймоқ

Line starts here - Навбатга туриш шу ердан бошланади

This table is reserved for nonsmokers - Бу стол чекмайдиганлар учун

Today's Menu - Бугунги таомнома

Bath House - Чўмилиш хонаси

Please do not disturb - Илтимос безовта қилманг

Dressing room upstairs - Ечиниш хонаси тепада

Fire exit only - Ёнғин ҳолатида чиқиш жойи

Pull down - Пастга тортинг

No smoking in the lobby - Вестибюлда чекиш мумкин эмас.

Шоҳруҳ КАРИМБЕКОВ
тайёрлади.

O'QITUVCHINING SIR-ASRORLARI

Алифбени сувдай ичиб юборганларини билмай қоладилар.

— Бироқ, айрим болалар 2—3-синфда ҳам ҳарфни қўшишни билишмайди-ку.

— Бунга қуйидагиларни мисол

қилишим мумкин. 2-синф ўқувчиси Дилбар Тожибоева, Аслидин Болтабоевларни 15 кунда шундай ўзгартириб юбордимки, оналари, яъни ҳамкасбларим ҳайрон бўлиб қолишди. Ҳозирда улар

Тахририятга бир даста дафтарларию синф журналини кўтариб муаллима таширди буюрди. Бошланғич синф ўқувчиларини ўз услуби ва ўз режаси асосида йигирма бир йилдан буён ўқитиб келётган Мавлонова Иноят Абдураимовна ўз тажрибалари билан ўртоқлашмоқчи эди.

— Мен Юқори Чирчиқ туманидаги 20-ўрта мактабда ишлайман. Ҳозирда ўқувчиларим 1-синфда таълим олишяпти. Ўзимнинг кўп йиллардан бери қўллаб келадиган режа асосида дарс ўтаман. Уни жамловчи дарс деса ҳам бўлади, — деб суҳбатни бошлади Иноят опа.

— **Батафсилроқ тўхталсангиз.**

— Биласизми, аслида ўқувчиларимнинг кўпини ўзим ўтган йили нулевой синфдан ўқитаман. У ҳам бўлса 15 соатли дарс бўлган. Ўшанда ҳатто ҳарфни танимайдиган ўқувчилар 15 кундан кейин бемалол «Алифбе»ни ўқий оладиган бўлишган. Шунинг учун ҳам синфим 1 октябрда «Алифбе»ни тамомлаб, «Ўқиш» китобига ўтди.

— **Октябрдан дейсизми, ахир бошқа мактаблар янги йил арафасида «Алифбе»ни тамомлайдилар-ку.**

— Ҳа, балли. Шунини айтмоқчиман-да. Ахир мен шундай мукамал режа тузсаму, ҳеч ким парвойига ҳам келтирмаса.

Ўқувчиларим 16 соатда ҳамма ҳарфларни таниб, бир-бирига қўшиб шариллатиб ўқимоқдалар.

— **Тўғри, гапингизга ишонаман. Бироқ, ўқувчиларга оғирлик қилмадими? Ахир 29 та ҳарфни 16 кунда ўзлаштириш 6-7 яшар болаларга қийинмасми?**

— Йўқ. Мен ўз услубим ва ўз режамга ишонганим учун бошқа ҳамкасбларга ҳам таклиф қилмоқчиман. Иш жараёним шундай: Алифбени ўтаётганимда ўқувчиларимнинг ота-оналарига болаларни безовта қилмасликларини илтимос қиламан. Шунингдек, улар мактабда олган билимлари билан қаноатланиб қоладилар. Улар ҳатто уйларига борганларида дарс ҳам қилмайдилар. Ота-оналар ёрдамсиз ўқитаман. Шу усул билан ўзлари қандай қилиб

Куй, қо'shiq inson tanasiga shifo bo'lguvchi ilohiy mo'jiza bo'libgina qolmay, balki ma'naviy, tarbiyaviy ahamiyati ham bordir. Biz sizlarga so'zlamog'chi bo'lgan musiqa maktabi, musiqani sevuvchi, iqtidorli, ajoyib mutaxassislar yetkazib berayotgan Glier nomidagi musiqa maktabidir. Maktab binosiga yaqinlashganimda ajoyib sehrli ovozlari eshilib turar edi. Shu maktabning musiqa bo'yicha direktor yordamchisi, dotsent Jahongir Akbarovich maktab

XORIJDA HAM O'QUVCHISI BOR

o'quvchilarini boshqa dunyo bolalari, deganlaridanoq faxr tuyg'usini sezdim. O'quvchilaringiz haqida gapirib bering, deb murojaat qilganimda: «Eh-he, men gapirsam siz qog'ozga sig'dirolmaysiz, kelning yaxshisi hozircha ikkitagina o'quvchimiz haqida so'zlab beray», — dedilar. «YAqinda Volgograd shahrida o'smir yoshlar o'rtasida xalqaro tanlov bo'lib o'tdi. Bu tanlovda maktabimizning 6-sinf o'quvchisi Sunnat Ibragimov o'zining konsertmeysteri Guljahon Hasanova bilan birgalikda kuy ijro etib, faxrli diplom bilan taqdirlandilar. Quvonchli tomoni shundaki, shu tanlovdan so'ng Sunnatni Moskvadagi musiqa

maktabiga o'qishga taklif qilishdi. Hozirgi kunda Sunnat o'zining Veloncheyl hamda jo'r ovoz ustozlari Guljahon Hasanova bilan Olma-Otada bo'lib o'tadigan yana bir xalqaro tanlovga, juda katta tayyorgarlik ko'rayapti. O'zbekistonning har bir bayrami maktabimiz bayramiga aylanib ketadi. Mana yaqinda Konstitutsiya bayramida 8-sinf o'quvchisi Sherali Tursinmatov g'ijjak sozida «Monte Charlz» asaridan kuy ijro etib, zalda o'tirganlarni lol qoldirdi. Maktabimizda o'zbek musiqa asboblari bilan yevropa musiqa asboblari ansambllari mavjud.

Yangi o'quv yilida Toshkent Davlat Konservatoriyasi dotsenti Elmark Solihov boshchiligida estrada sinfi ochildi. Keyingi o'quv yilidan esa maqom sinfini ochishni rejalashtirib qo'yganmiz. Bizda ko'proq viloyatlardan kelgan o'quvchilar tahsil olishadi. Ularga hamma sharoitlar muhayyo. San'atni sevguvchi bolalarimiz Qo'yliq, Sergeli, Yunusobod tomonlaridan har qanday qiyinchilikni bo'yinlariga olib qatnab o'qishadi. Biz ana shunday farzandlarimizga sabrbardosh tilaymiz.

Tuhfaniso ORTIQOVA

Суратда бўлажак мусиқашунос, мактаб-интернатнинг 11-синф ўқувчиси Акмал Тўраевага устозлари Жаҳонгир Ибрагимов ва Гулжаҳон Ҳасановалар сабоқ бераётган пайт тасвирланган.

аълочилардан. Яна бир ҳамкасбим 6 яшар фарзандининг саводини чиқаришимни илтимос қилиб қолди. У ҳам 15 кунда Алифбени шариллатиб ўқийдиган бўлди.

— **Демак, синфингизнинг ўзлаштириши яхши экан-да.**

— Яхшигина эмас, аъло. Ўқувчиларимнинг ўн нафари фақат аълога, йигирма биттаси «4» ва «5»га, саккизтаси «4» ва «3» га ўқийдилар. Диктантни яхши кўришади. Кунига диктант ёзамиз. У ҳам болаларга кўмақдир. Кейин мустақил равишда математик масалаларни ечишади. Айниқса, тестларни тўғри белгилашади. Шу ўринда яна бир нарсани таъкидламоқчи эдим. Аълочи ўқувчиларимдан Гулзира Исмаилова, Хуршида Салихова, Динара Ишқозоқова ва Ширин Кенжаевалар минутига 36та сўзни ўқимоқдалар. Бугунги маълумотга кўра, 22 нафар ўқувчим 25 тадан 30 тагача, 10 нафари 20 тадан 25 тагача, биттаси 8 та сўзни ўқишяпти. Бу жуда юқори кўрсаткич.

— **Шарафли касб эгасиз. Бир қанча унволарингиз ҳам бор тўғрими?**

— 1997 йили Шухрат медали унвонига сазовор бўлдим. 2000 йил 20 март куни Президент совғасини олдим. Ноябрь ойида «Алифбе байрами» мизни ойнаи жаҳон орқали намойиш этишди. Албатта, бу бизга қаратилаётган эътибордир.

— **Оилангиз ҳам биринчиларданми?**

— Турмуш ўртоғим Убайдулла Юнусов-дуралдор. Фарзандим Бахтиёр Юнусов 5-синфда аъло баҳоларга ўқийди. Улар менинг меҳнатимни жуда қадрлашади ва кўмаклашади.

— **Келажакдаги режаларингиз.**

— Мен шу режамни мутасадди ташкилотларга олиб бориб тасдиқлатмоқчиман. Буни бошқа ҳамкасбларим ҳам қўллаб кўришса дедим. Бизнинг қишлоқ мактабимиздаки шунча ютуққа эга бўлдикми, демак, шаҳардаги мактабларда натижа бундан ҳам аъло бўлади, деган умиддаман. Негаки, болалар боғчаларда ҳам Алифбе билан танишадилар. Мактабда яна такрорлаш ўқувчи учун зерикарлироқ бўлади. Шунинг учун ҳам ўзлаштириши яхши бўлса, «Ўқиш» китобига тезроқ ўтилгани маъқул. Яна гаплар кўп. Агар кўзлаган мақсадларимга етишсам, мамнун бўлар эдим.

— **Сизга ҳам раҳмат. Фидойи ўқитувчиларимиз фарзандлар бахтига соғ бўлишин.**

Мухаррама ПИРМАТОВА.

QO'LING ISH BILAN BAND BO'LSIN

Temur va temuriylar davri ilm-fan va madaniyat taraqqiyotining oltin davri sifatida hanuzgacha jahonni hayratga solib kelmoqda. Bu davrda yuzlab qomusiy olimlar, buyuk shoirlar va san'atkorlar yetishib chiqdi. Ular orasida ulug' o'zbek shoiri Alisher Navoiy alohida ahamiyatga molik. Nafaqat uning asarlaridagi yuksak badiiyat, balki falsafiy-axloqiy qarashlar ham hanuzgacha o'z oxirini yo'qotgan emas.

Ma'lumki, Navoiy she'rlari va dostonlarida ilgari surilgan axloqiy tamoyillar hamda ijobiy qahramonlar qiyofalarida tajassum topgan adolat, sadoqat, burch, muhabbat, rahm-shafqat, mardlik, kamtarlik singari fazilatlar haqida ko'p yozilgan. Ayni paytda, Navoiy so'fiylikning naqshbandiya sulukiga mansub yirik shaxs — mutasavvuf sifatida ham axloqshunoslik nazariyasi hamda amaliyasi taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan mutafakkirdir. U „Qanoat naqshining ifshosi va naqshbandiya tariqatining adosi“ degan she'rida o'ziga mansub bo'lgan tariqatning to'rt tamoyilini shunday tushuntiradi:

Desang xilvatim anjuman bo'lmasun,
Kerak anjuman ichra xilvat sanga.
Vatan ichra sokin bo'lib soyir o'l,
Safardin agar bo'lsa mehnat sanga.
Nazarni qadamdin yiroq solmag'il,
Bu yo'l azmi agar bo'lsa rag'bat sanga.
Damingdin yiroq tutmag'il hushni,
Ki yuzlanmag'ay har dam ofat sanga.
Bu to'rt ish bila rub'i maskun aro,
Cholinmoq ne tong ko'si davlat sanga.
Bu ohang ila bo'lg'usi naqshband,
Navoiy, agar yetsa navbat sanga.

Ma'lumki, diling Xudo bilan, qo'ling ish bilan band bo'lsin, degan shior naqshbandiya tariqatining asosiy tamoyilidir. Navoiy butun umr, avvalo, shaxsan o'zi ana shu tamoyilga amal qildi, qolaversa, deyarli hamma asarida insonni zamindan oyog'i uzilmagan qahramon tarzida talqin etdi. Shuning uchun ham alloma Bertels Navoiyni, nafaqat buyuk shoir hamda mutafakkir, balki buyuk va pokiza, nomi bosh harflar bilan yozilishga loyiq inson edi, deb ta'riflaydi.

Navoiy o'z asarlarida inson qadr-qimmatini birinchi o'ringa qo'yadi, nomus, oriyat va insoniy g'urur tushunchalarining o'ziga xos talqinini beradi. „Tavakkul sifati va betavakkullar mazammati“ she'rida mutafakkir shoir, Yaratganga tavakkul qilish o'rniga o'zini tama' yuzasidan shohlar oldida quldek tutgan yaltoqi kishi, agar afsonaviy Qorun boyligini mo'ljallasa-da, uning nasibasi bor-yo'g'i bir tovoq osh bo'ladi, deydi. Zero, unday odam nafs hurujida, katta da'vo-maqсадlarni darhol unutib, oldiga tashlab qo'yilgan suyak bilan ovora bo'lib qolaveradi: kichik bir tovoqdagi osh uchun qullik qiladigan bunday inson yuziga ulkan qozonning qorakuyasi munosibdir:

Tavakkulni ulkim qo'yub xotirig'a,
Tushar shoh oldinda qulluq havosi.
Nasibi oning bir oyoq osh erur, bas,
Agar ganji Qorun erur muddaosi.
Biravkim, bo'lur bir oyoq osh uchun qul,—
Yuziga keraktur qozonning qarosi.

Navoiy asarlari orasida tasavvuf axloqiga doir yana bir mashhur qit'a borki, uning ichki-botiniy mazmuni alohida diqqatga sozovor;

Kamol et kasbkim, olam uyidin,
Senga farz o'lmag'ay g'amnok chiqmoq.
Jahondin notamom o'tmak biaynih,
Erur hammomdin nopok chiqmoq.
Bu she'rga yuzaki qaraganda, gap dunyodan biror kasbning boshini tutmay o'tib ketish yaxshi emasligi haqida ketayotgandek ko'rinadi. Aslida esa u, yuqorida aytib o'tganimiz — tasavvuf axloqshunosligining „kasb“ tushunchasi bilan bog'liq. Navoiy hazratlari bu dunyoga kelib, Olloh inson uchun yaratgan barcha fazilatlar va ezguliklarni o'ziga kasb qilib olmagan, yuqtirmagan kishi tiriklik olamidani boshi quyi solinganicha

TEMURIYLAR SHAJARASI

Amir Temur 1336 yil 8 aprel (436 yil 25 sha'bon) Kesh (Shahrisabz) viloyatining Xo'ja Ilg'or qishlog'ida dunyoga keladi. Uning otasi amir Muhammad Tarag'ay barlos qabilasiga mansub beklardan edi.

Hofizi Abruning yozishicha, amir Tarag'ayning to'rt o'g'li va ikki qizi bo'lgan. Eng kattasi Temur, ikkinchisi Suyurg'aymish, uchinchisi Olam Shayx, to'rtinchisi Jo'ki. Qizlarning kattasi — Qutlug' Turkom og'o, kichigi Shirinbek (Sherbiyk) Og'o bo'lgan.

Amir Temurning to'rt o'g'li va ikki qizi bo'lgan. Katta o'g'li — Muhammad Jahongir Mirzo (1356—1376) edi. Uning onasi — Turmish Og'o edi. Jahongir Mirzo 1376 yilda shamollash natijasida 20 yoshida vafot etadi. Uning ikki xotini bo'lib, kattasi — Xonzoda (Sevin beka) begim edi. Undan bir o'g'il tug'iladi. Ismini Muhammad Sulton Mirzo (1376—1403) deb ataydilar. Muhammad Sulton dan uch o'g'il qoladi. Muhammad Jahongir Mirzo (1396—1433), Sa'd Vaqqos Mirzo (1399—1418) va Yahyo Mirzo (1400—1408). Muhammad Jahongir Mirzodan ikki o'g'il, kattasi Muhammad Sulton Mirzo (1423—1448), kichigi Komil Sulton Mirzo (1426—1459). Xalil Sulton dan bir o'g'il — Muhammad Umar Mirzo (1442—1471) qolgan edi.

Pir Muhammadning ikki o'g'li bor edi. Kattasi Umarshayx Mirzo (1398—1429) kichigi - Solih Mirzo (1406—1452) edi. Saydi Ahmad Mirzoning uch o'g'li bor edi. Ahmad Mirzo (1420—1498) Muhammad Sulton Mirzo va Usmon Mirzolar edi.

Boyqaro Mirzoning uch o'g'li bor edi. Muzaffar Mirzo (1409—1429), Fiyosiddin Mansur Mirzo (1413—1445) va Muhammad Mirzo (yili aniq emas).

Fiyosiddin Mansur Mirzoning ikki o'g'li bo'lib, kattasi — Boyqaro Mirzo, (1430—1487), kichigi Abulq'ozir Sulton Husayn Mirzo Boyqaro (1438—1506).

Sulton Husayn Boyqaroning 14 o'g'li va 11 qizi bor edi. Katta o'g'li Bad'i uz-Zamon Mirzo (1458-1515), Shohg'arib Mirzo (1470—1496), Abul Muhsin Mirzo (1472—1507), Muzaffar Husayn Mirzo (1473—1509), Abu Turob Mirzo (1472—1498), Muhammad Husayn Mirzo (1476—1503), Muhammad Muhsin Mirzo (1476—1507), Haydar Mirzo (1476—1501), Faradun Husayn Mirzo (1478—1509), Ibrohim Husayn Mirzo (1478—1505), Farruh Husayn Mirzo (1480—1503), Ibn Husayn Mirzo (1480—1513) va Muhammad Qosim Mirzo (1482-1507).

Bad'i uz-Zamon Mirzoning ikki o'g'li bor edi. Kattasi — Muhammad Mo'min Mirzo (1486-1497), kichigi — Muhammad Zamon Mirzo (tug'ilgan yili — 1496).

Abu Turob Mirzoning Suhrob Mirzo (1490—1509) nomli o'g'li bor edi. Shuningdek, Abul Muhsin Mirzoning Sulton Muhammad Boyqaro (1504 yilda tug'ilgan) Mirzo nomli o'g'li bo'lgan.

Hozircha Amir Temurning ikkinchi o'g'li — Umarshayx Mirzo Bahodirdan tarqagan avlodning 43 nafarini aniqlashga muvaffaq bo'ldik.

Turg'un FAYZIYEV,
sharqshunos oim.

chiqib ketadi, chunki dunyodan notamom, ya'ni komillikka erishmay o'tish huddi hammomga kirib, yuvinmay chiqib ketish bilan barobar, deydi. Demak, ulug' mutafakkirning fikriga ko'ra, har bir inson Xudo unga ne'mat sifatida yaratgan fazilatlar egasi bo'lmog'i, komillikka intilmog'i zarur, ana o'shandagina u o'z insonlik burchini bajargan, inson degan nomni oqlagan sanaladi.

Buyuk mutafakkirning „Mahbul ul-qulub“ asari, ayniqsa, Temuriylar davri axloqshunosligi taraqqiyotiga katta hissa qo'shdi. Uch qismdan iborat bu asarda nafaqat tasavvuf axloqshunosligi va axloqning, balki bugun musulmon Sharqi axloq ilmining nazariy muammolari ko'tariladi. Shuningdek, u pandnoma sifatida ham diqqatga sazovor. Unda ra'iyat ahli barcha tabaqalarining odobi, xulqi va axloqiy tamoyillari haqida fikr yuritarkan, Navoiy Suqrot izidan borib, qonunni adolat bilan aynanlashtiradi: „Zindon ahli — do'zax ahli“, deydi mutafakkir. Ayni paytda, halol mehnat bilan kun kechiruvchi dehqonga ulkan saxovat egasi, qurt-qumursqadan tortib, gadoyu musofirga yemak berguvchi, novvoyu allofni ish bilan ta'minlovchi, darveshlar kachkuliyu mamlakat xazinasini to'ldiruvchi, barchaga rizq ulashuvchi olijanob jannatiy inson axloqiy namuna sifatida qaraydi. „Dehqonki dona sochar, yerni yormoq bila rizq yo'lin ochar“, deydi shoir va uning qo'sh haydayotgan paytini Odam Atoning holatiga o'xshatadi. Dehqonga berilgan bunchalik yuksak bahoga, dehqonchilikning boshqa kasblardan yuqori qo'yilishiga sabab shuki, boshqa sohadagi odamlardan, deylik, hunarmandlardan ajoyib ash'yolar, me'mor-quruvchilardan buyuk binolar, necha o'n yuz, hatto ming yillarga yodgor bo'lib qoladi va bu yodgorliklar bilan ularning nomlari birga uzoq vaqt yashaydi. Dehqonning mehnati esa shu jihatdan ma'lum ma'noda fiysabullo chekilgan zahmat. Uning mehnat mahsuli yer ustida qolmaydi, yerdan paydo bo'lib yerga singib ketadi. Ammo uning mahsuli bilan inson tirik va dasturxon ochiq.

„Mahbul ul-qulub“da komil inson masalasi ham o'ziga xos tarzda o'rtaga tashlanadi. Navoiy, naqshbandiya sulukining axloqiy talablaridan kelib chiqib, o'z zamonasi bilan hamnafas bo'la oladigan va doimo komillikka intilib yashaydigan insonni axloqiy namuna deb biladi. Chunki har bir inson faqat o'z zamonasidagina mavjud va shu mavjudlik doirasidagina biror ish qilishga qodir; oh, o'tmish zo'r edi, oltin davrlar edi yoki kelajakda hamma narsa ajoyib bo'ladi, deb gapiravergan bilan hech narsaga erishib bo'lmaydi. Inson o'z zamonasi imkoniyatlaridan foydalanib, ham o'zni, ham zamonasini go'zal qilishga intilmog'i lozim. Shu bois „Mahbul ul-qulub“ quyidagi xotima bilan yakunlanadi: „o'tgan ro'zg'or adamdir. Kelajakdan so'z aytqon ahli nadamdir va hol mug'tanamdir. Bir turk bu ma'nida debdurkim: „Dam bu damdir“.

Bayt:

Moziyu mustaqbal ahvolin takallum ay-la kam,
Ne uchunkim, dam bu damdir, dam bu damdir, dam bu dam.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, Navoiy asarlaridagi axloqqa doir fikrlar xoh amaliy axloqqa, xoh axloq nazariyasiga taalluqli bo'lsin, ular ulkan bir davr, axloqiy qarashlarining kvintessensiyasi sifatida doimo tadqiq va tadbiqqa loyiqdir.

Abdulla SHER.

ЗУХРАНИНГ СИРИ

Яқинда Тошкент шаҳрининг 148-ўрта мактабида бўлдим. Ўқувчилар билан учрашиб, ўқишлари, мактаблари, қишки таътилда қандай дам олганликлари билан қизикдим. Ўқишлари яхшилигини, гарчи қор ёлмаган бўлса-да, қишки таътиллари зўр ўтганлиги ҳақида сўзлаб беришди. Янги йилни — Янги XXI асрни, яъни кумушсимон илон йилини қандай кутиб олганликларини, арча байрамлари, кўрган концерт, музейлари ҳақида гапиришди. Синфларидаги ўзаро муносабатлари, муаммолари, орзулари ҳамда гап орасида 8-«Д» синфида ўқийдиган Зухра исмли қиз ҳақида гапиришни ҳам унутишмади. Эмиш-ки, Зухра бошқа қизларга ўхшамасмиш. Кўпинча ўзини бошқалардан олиб қочиш, ҳеч кимга қўшилмасдан, алланималарни ўйлаб ёки ёзиб юрар эмиш.

Мен Зухра билан қизиқиб қолдим. Таниб сўзлашганимда сабабини тушундим. Зухранинг ҳеч кимга қўшилмай, хаёл суриб юришидаги “сир”и маълум бўлди. Билсам, у хаёлида шеърлар тўқиб юраркан, сўнг уларни дафтарида ёзиб қўяркан. Келгусида шоира, ҳамда яхши тикувчи бўлишни орзу қиларкан. Дафтаридаги шеърларини ўқиб кўрдим. Менга маъқул бўлди. Энди бир гап — зинҳор базинҳор тенгдошингиз ва ажойиб қиз ҳақида ҳар хил миш-мишларни тарқатмасликларингиз учун сизларга унинг қуйидаги шеърини ҳавола этмоқчиман.

ИҚРОРЛИК

Мени сотиб қўйишди дугоналарим,
Дўстим дея ишонган синфдошларим.
Доим мени ёмонлашар душманларимдек,
Ферузахон, Мехрихон — ўз тенгдошларим.

Озорларида жуда эзилди қалбим,
Аччиқ кўз ёш тўқдим улар олдида.
Улар эса кўзимга тик қараб, орсиз,
Ҳатто сезмай айбларин, кулар олдимда...

Аламдан ўйламай устозга чақдим,
Шу йўл билан гўё ниятга етдим.
Аммо ўйлаб кўрсам мен гийбат этиб,
Гуноҳга қолибман, виждон олдида.

Барчамизни устоз хў-ўп койидилар,
Дўстликни асраш ҳам санъат дедилар.
Иқроримиз, хунукдир хулқимиз чиндан,
Қанчалар бу устоз оҳ, ҳақ эдилар.

ТЕМУР гайёрлади.

АРДОҚЛАЙМАН
АВВАЛО ҚАЛБИМ

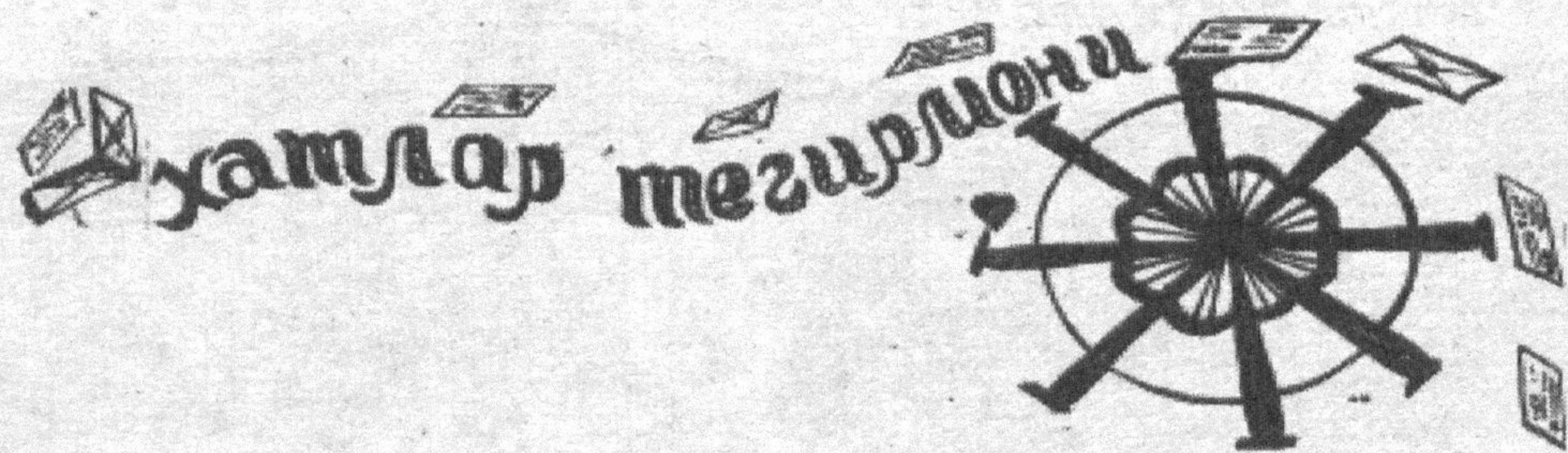
Бувим мени ёнларига олиб кўп бора таъкидлардилар:

— Болам, дарахтни ер, одамни эл кўкартиради. Бир жойда туғилдингми, ўша ерда кўкар, униб-ўс. Ўша ернинг нон-тузини оқла.

Ҳа, ҳақиқатдан ҳам яшаб турган еримиз тинч бўлса, биз ҳам осойишта умр кечирамиз. Бувимнинг бу насиҳатлари ҳали ҳам қулогим остидан кетмайди. Шу вақтгача бу насиҳатларга амал қилиб келдим, бундан кейин ҳам амал қиламан.

Ардоқлайман аввало қалбим,
Гард юқтирмай сақлайман ҳар дам.
Севармикин юртин покиза,
Ўз қалбини пок тутмай одам?!
Пок тутмоқлик муқаддас аҳдим,
Қалбим менинг-буюк Ватаним.

Гулчирой РАЖАБОВА,
Бухоро вилояти,
Гиждуvon туманидаги
4-мактабнинг 8-синф ўқувчиси.

МУҲАББАТ БУ
МЕҲРДИР БАЛКИ...

Ишдан қайтсам уйда меҳмонлар, ўғлимнинг ўртоқлари-ўспирин йигитлар бор экан. Олди ўн беш, каттароғи ўн саккиз ёшларга борган 3-4

та йигитлар. Мен улар билан сўрашиб, бошқа хонага ўтдим. Улар эса мен келишим билан тўхтаб қолган суҳбатларини настроқ овозда давом эттира бошладилар.

— Баҳром, ахир ўзинг айтчи, муҳаббат ҳам бойлик билан ўлчанадими? Қизлар сени фа-

қат бойлигинг учун яхши кўришса бу адолатдан эмас-ку, — дерди Дилмурод куйиниб.

— Ахир кўнгилга буйруқ бериб бўлмайди-ку, — бу Нодирнинг гапи.

— Тўғри, муҳаббатни ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди. У сирли нарса, — деди Жамшид суҳбатга аралашиб. — Китобларда ўқиганмиз, шоирлар шеърларида куйлаган муҳаббат борми ўзи?

— Сенга қанақа қизлар ёқади ўзи? — сўради Баҳром.

— Оғир, босик, ўзини тутиб юрадиган қизлар кўпроқ ёқади.

— Менга эса чиройли қизлар ёқади, — деди буларнинг ичида ёши каттароқ бўлган Сарвар, — лекин ички дунёси гўзал бўлиши керак-да, аёл кишининг...

Мен уларнинг суҳбатини эшитиб туриб, қалбим ҳам эзгу, ҳам ташвишли ҳисларга тўлди. Ҳали биз “Болаку” деб юрган фарзандларимиз энди анча каттариб қолганлигини, уларнинг қалбида эндигина куртак ёзаётган — гўзалликка, меҳрга, муҳаббатга интилиш пайдо бўлаётганини сездим. Улар ҳозир ана шу ҳис таъсири остида бутун дунёга гўзаллик улашишга, ўзлари учун сирли, жозибали бўлган дунё — муҳаббатга сифинишга тайёр. Улар ҳозир шу дунёга талпинган, интилган ва ишонган.

Улар шу дамда ўз қалбларидан кечаётган, ҳали ўзлари-га ёт ҳисларнинг, кечинмаларнинг бошқа-

ларга ошкор бўлиб қолишини хоҳламайди. Шу билан бирга, ўзларининг бу сирларини бутун дунё билан баҳам кўриб келади.

Мен уларга аралашгим, уларни муҳаббат бор эканлигига ишонтиргим келди. Лекин болаларни ҳижолат қилмаслик учун суҳбат-

га қўшилмай, Ватан каби ягона, она каби танҳо, туғилган тупроқ каби муқаддас, муҳаббатнинг қудрати ҳақида ўйлаб кетдим. Буни уларга англатиш учун эса бизнинг оиладаги муносабатларимиз, ўзаро меҳр ва ишончимиз, садоқатимиз, фарзандларимизга ўрнак бўлишини асло унутмаслигимиз кераклигини сездим.

Бундай муҳаббатни ҳеч нарса билан ўлчаб ҳам, қиёслаб ҳам, тенглаб ҳам бўлмайди. Фаразлардан ҳам, фиску-фасод гаплардан ҳам устун бўлиш — бу покиза туйғуни болаларимизга тушунтириш, уларни бунга ишонтириш, ишонтира олиш учун ҳам биз бир-биримизга меҳр-оқибат кўрсатмоғимиз керак деб ўйладим.

Зеро, оила муқаддас. Ҳар қандай куч қўлга кирита олмаган нарсани, қила олмаган ишни оддий инсоний меҳр билан албатта уддаласа бўлади.

Саодат ДОНАБОВЕВА.

ҚАЙИҚЧА

Ўғлим қайиқча оқизишга ишқибоз.

Кичик тахтача, мих ва оққоғоздан ишланган қайиқча сув бетида қалқиб-қалқиб сузди. Қайиқча оқизиш билан банд бўлгани учун унга сувга тушиб кетиш ҳавфи ҳақидаги огоҳлантиришлар, танбехлар қулогига кирмайди.

Оналар ёзади

Тўлқинлар узра қалқийган қайиқ эмас, унинг орзулари сузарди гўё. Оқ қоғоз — елкан. У ҳам ўғлимнинг орзулари каби оппоқ. Қирғоқларга урилиб-урилиб сув оқими бўйлаб сузаётган қайиқча билан ёнма-ён ўғлим ҳам чопади. Ҳовли саҳнини кесиб ўтадиган ариқча унинг “денгизи”, қайиқча — улкан кема. Унда кўп “кишилар” бор. Улар тақдири “кичик капитан”га боғлиқдек безовталанади ўғлим.

Унинг ўз ишига астойдил берилишидан ҳам хурсанд, ҳам ҳадиксираб қараб қўяман. Кечадан буён уриниб ясагани — қайиқча унга олам-олам қувонч бағишлар, гўёки дунёда у ва ягона қайиқчаси бордек. Ўғлимнинг мустақиллиги мени бир зум уйга толдирди. Дарвоқе, кўча хизматидан қайтиб, уй ишларига ун-наб кетаман. Кун бўйи боғча режимидан зерикиб, эркинликка чиққан ўғлим бир зум мен билан суҳбатлашгиси келади. Аммо менинг у билан суҳбатлашгани фурсатим йўқ. Доим шошаман. Ўғлимнинг ҳаракатлари диққатимни тортиб, ўйлантириб қўйди. Бейхитёр ишимни қўйиб, унинг олдида бораман, аммо ўғлим ўзидан узоқлашаётган қайиқча ортидан чопади, гўё ўз мақсадлари томон чопаетгандек...

Умида ЮСУПОВА

ТОМОҚ ВА ОЁҚ

Бетоб ётган Барно дер:
Тузалса эди томоғим.
Ётавериб тўшақда,
Зерикиб кетди оёғим...

Уйин қоидаси

Уйнаб келиб Моҳина,
Кўйлагин лой этибди.
Буни кўрган онаси,
Зум сўроққа тутибди:

Қизга навбат етибди,
Тушунтира кетибди:

— Нега ифлос кўйлагинг?
Қандай уйин уйнадинг?
Уйинқароқ тушмагур,
Шўхлигингни қўймадинг.

— Ойи, ахир шунақа,
Уйинимиз қоидаси.
Бутунча мен бўляпман,
Ботқоқлик маликаси.

Феруза МУМИНОВА,
УзТВнинг “Янги авлод”
ҳодими.

Тулқин МУҲИДДИН

Мактаб сахнаси учун

ИШТИРОК ЭТУВЧИЛАР:Салимжон,
Каримжон: — 10-синф ўқувчилари.**БИРИНЧИ ПАРДА
БИРИНЧИ КҮРИНИШ**
*Синф хонаси. Икки ўртоқ Каримжон билан Салимжон партада ўтириб сўзлашапти.***Каримжон:** -Салим, сенда этикод борми? Умуман, этикод дегани нима, тушунмайман.**Салимжон:** -Қойил-эй, ҳалигача этикод нималигини билмасанг, бу қанақаси?**Каримжон:** -Нима, билмаса айбми?**Салимжон:** -Албатта айб. Ахир этикод буюк нарса. У инсонларнинг қалбида бўлади. Бир ёзувчи "Идишнинг чиройлигида ҳикмат йўқ, гап унинг ичидаги нарсасидадир", деган экан. Менимча, этикод ана шу идишнинг ичидагиси.**Каримжон:** -Ҳамма яхши нарсалар яширинган бўларкан-да, а?!**Салимжон:** -Бўлмаса-чи. Этикодни деворга осиб кўз-кўз қилиб бўлмайди, ғоясиз одамда этикод бўлмайди.**Каримжон:** -Менда ҳеч қанақа ғоя йўқ, бу тўғри. Демак, этикодим йўқ. Шундайми?**Салимжон:** -Жуда ундаймасдиру. Аммо мақсаднинг борлигини биламан. Янглишмасам, ўтган куни алоқа институтига ўқишга бораман, дединг. Тўғрими?**Каримжон:** -Тўғри. Лекин кеча ундан айдидим, яхшиси юрист бўлиш. Юристикка бораман.**Салимжон:** -Жуда соз. Лекин болалар, сен кетганидан кейин яна маслаҳатлашиб, физкультура институтига боришга аҳд қилишди.**Каримжон:** -Ростданми? Нега ундай қилишди. Аҳмадан бошқаси ҳатто разрядга ҳам эга эмас-ку. Тўхта, ахир мен биринчи разрядли футболчиман-ку.**Салимжон:** -Унда ўйлаб ҳам ўтирмасдан ҳужжатларингни физкультура институтига топширавер, ютасан. Сени албат-**УНИНГ ЖАВОБИ**

— Яхши, Андре, мен сенинг жавобингни кутяпман. Наҳотки, саволим қийин бўлса?

— О, йўқ жаноб, мени қийнаётган сизнинг саволингиз эмас, унинг жавоби!

та қабул қилишди.

Каримжон: -Гапинг тўғри. Лекин болаларга қойил эмасман. Ҳали уларни... Бўлди оғайни, физкультура институтига бормаган номард.**Салимжон:** -Жуда соз. Ана энди ўзингга келдинг... Каримжон деган исм Оллоҳ таолонинг номлари, яъни ал-Карим — бу карамли, саҳоватли, кечиримли дегани. Шунинг учун қачон ёдингдан чиқарма, дўстим. Ўз исмингни оқлашга ҳаракат қил.**Каримжон:** -Нима, исмингни оқлай олмаяпман-ми?!**Салимжон:** -Айтиб қўйяпман, энди катта йигит бўлиб қолдинг. Бундай насаҳатларни менга дадамлар айтиб турадилар. Эшитганларимни сен билан баҳам кўряпман, холос. Ҳа, айтгандек, сен қайси футбол командасига хайрихоҳ эдинг?!**Каримжон:** -Пахтакорга-де!**Салимжон:** -Эртага "Нефтчи" уйнайдими. Ажойиб команда-да. Мен мана икки йилдан бери шу командага хайрихоҳман, билмаганимга ҳайронман.**Каримжон:** -Ҳа-я, гапинг тўғри. Унутибман. Мен Тошкентдаги командаларни сўраяпсанми, депман-да.**ЭЪТИКОДСИЗ
БОЛА****Салимжон:** -Демак, сен ҳам шу командага хайрихоҳсан?**Каримжон:** -Ҳа, албатта. Нега сўраяпсан, Салим?**Салимжон:** -Хайрихоҳ бўлсанг бирга борайлик, деган фикрда сўрадим-да. Ҳа, айтгандек, агар сир бўлмаса, ростини айт. Адолатхонни севасанми ёки шунчаки, мактабда қолиб кетадиган севгим севгинг!**Каримжон:** -Нима, қизларни ҳам футболга олиб бормоқчимисан?**Салимжон:** -Йўқ. Ўзим сўраяпман.**Каримжон:** -Биласан-ку, севаман. Ўзига ҳам айтганман. Ўқишга кирсак ҳам, ишга жойлашсак ҳам барибир икки, узоғи билан уч йилдан сўнг тўй қиламиз, деб келишиб олганмиз. Тушундинг?!**Салимжон:** -Тупундим. Сенга ҳавасим келади. Келишган, чиройли, ақлли йигитсан. Ўзимча кўп ўйлайман. Латофатхон сенга жуда мосмиди, дейман. Оиласи ҳам**ШИМДАГИ ЯМОҚ**

— Виктор, — деди ўқитувчи, — қаршингда шимол, чап томонингда ғарб, ўнг томонингда шарқ. Орқангда нима бор?

— Шимимда ямоқ бор, — деди шошиб орқасига қараб Виктор.

ОИЛА ТАРИХИ

— Жаноб, — деб мурожаат қилди тарих дарсида ўқитувчисига Морис, — отам айтдики, биз маймунлар оиласидан келиб чиққан эканмиз. Шу тўғрими?

— Жим бўлинг, Морис, — деди жаҳли чиқиб ўқитувчи унга, — оилангизнинг тарихи бизни қизиқтирмайди.

сизларниқига ўхшайди. Опаси ойнинг билан дугона. Мен сенинг ўрнингда бўлганимда уни қўлдан бермаган бўлардим. Иккаланг, бамисоли узукка кўз қўйгандек бўлардиларинг. Лекин, Адолатни севсанг, наилож.

Каримжон: -Биласанми Салим, Адолатни жа қаттиқ севаман, агар у бўлмаса ўлиб қоламан, дебмайман. Лекин... гапингга жон бор. Латофатга ҳақиқий латофат бор. Ўзим ҳам баъзида унинг чиройига маҳлиё бўлиб қоламан. У шоира. Мен-чи? У менга кўнмайди.**Салимжон:** -Синфимизда сендек келишган ким бор, ҳеч ким. Баҳоларинг ҳам ёмон эмас. Нима? Севса сендай йигитни севади-да. Ҳар қалай бир умрга йўлдош топишда адашмаслик муҳим.**Каримжон:** -Тўғри айтасан. Раҳмат сенга. Ҳозир бундоқ ўйлаб қарасам, менинг тенгим ростдан ҳам Латофат экан. Адолатдан ўзимни секин узоклаштираман, тамом вассалом. Энди қалбим тўрида Латофатбону бўлади. Ақлингга балли, Салим, сен ҳақиқий дўстим экансан, мен тентак...**Салимжон:** -... Каримжон сенга айтаяпман, бошқага индама, дўстим. Мен

ўйлаб-ўйлаб уйдагилар билан маслаҳатлашиб, ҳатто бориб ўрганиб келгач, ҳужжатларимни университетнинг чет эл журналистикасига топшироқчиман. Инглиз тилини ўрганаёпман. Мақсадим, халқаро мухбир бўлиш. Чет элда ишлаш ниятим бор. Масалан, Англиями, Амриқоми, жа бўлмаса, Ҳиндистонда ҳам инглизча гапиришди, ишласам деган орзуим бор. Сен нима дейсан-

а?!

Каримжон: -Қойил. Ростдан ҳам роса ақллисан-да. Анави куни болаларга индамаганингдан ўзим ҳам ўйловдим. Бир нимани ўйлаб қўйган, деб. Демак, журналист, халқаро миқёсдаги журналист. Жуда зўр. Қара-я, мен шуни хаёлимга ҳам келтирмапман. Ахир бунга мен ҳам қизикаман-ку. Ҳатто бир неча марта деворий газетамизга мақола ёздириб олинган эди. Балки...**Салимжон:** -Қанийди, бирга бўлсак, бирга ўқисак. Мен шуни жуда истардим. Аммо...**Каримжон:** -Тамом. Аммоси йўқ. Мен ҳам ҳужжатларимни университетга, журналистикага топшираман. Мана бу зўр бўлди. Эй, қойил йигитсан-да!**Салимжон:** -Яшавор. Энди бирга тайёргарлик кўраверамиз. Эртадан инглиз тилига мен билан бирга бораверсан-а? Ҳей, айтгандек, қандай бўларкан. Оилавий шароитни ўйлабамиз-у!**Каримжон:** -Қанақа оилавий шароит. Нима, қандай бўларкин?!**Салимжон:** -Сен онангни ташлаб қандай кетасан. Бир ўзлари қоладиларми, опоқим уйда?**Каримжон:** -Ойимни ташлаб қаёққа кетяпман, нима деяпсан ўзи?**Салимжон:** -Ахир университетни битирсак, халқаро миқёсдаги журналист бўлсак, бизни чет элга жўнатиб юборишди-ку.**Каримжон:** -Ҳа-я. Гапинг тўғри. Онами бир ўзларини ташлаб... ўзлари жавоб ҳам бермайдилар.**АНГЛАШИЛМОВЧИЛИК**

— Мишел, — деди ўқитувчи, — сен "Севилья сартароши" ҳақида эшитганмисан?

— Йўқ, хоним, — деди Мишел, — отам ўзлари соқол оладилар!..

*Француз тилидан
Сайдгани МУСАЕВ
таржимаси.***Салимжон:** -Демак, университетга боролмайсан?!**Каримжон:** -Демак, боролмас эканман, тўғри.**Салимжон:** -Унда нима қиласан?**Каримжон:** -Ўзим ҳам ҳайронман. Бошим ишламаяпти.**Салимжон:** -Биласанми, Каримжон, менимча, яна-ку ўзинг биласан, ўша Адолатнинг этагини маҳкам тут. Алоқа институтини ёмон институт эмас, бирга боравер. Янглишмасам, отаси ўша ерда ишлайди. Ҳар қалай ёрдами тегиб қолар.**Каримжон:** -Латофат-чи?!**Салимжон:** -Унга ҳали севгингни изҳор қилганинг йўқ-ку!**Каримжон:** -Йўқ.**Салимжон:** -Бўпти-да. Ҳаммаси ўз жойида қолади. Агар бошқаларга билдирмасанг, сен ҳақингда Каримжон бир сўзли, мақсадли йигит дейишди. Бошқача қилиб айтганимда, этикодли дейишди, тушундинг. Менинг истагим шу: этикодли бўлиб қол, хўп! Ана, дарсга кўнғироқ ҳам чалинди.**Каримжон:** -Хўп. Нима десанг шу. Синфга болалар кира бошлашди. Парда.

—Ўзбекистонда 1997 йил 29 августда таълим тўғрисидаги қонун ҳамда кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилинди. Бу дастурни амалга ошириш бир неча босқичдан иборат. Бу йил 1- босқич якунланади ва қилинган ишлар сарҳисоб қилинади. Миллий дастурнинг асосий ўзакларидан бири- янги типдаги академик лицейларни ташкил қилишдир. Шу билан бирга ўрта мактабларнинг 9- синфларини битириб келганлар 3 йил давомида мажбурий-ихтиёрий равишда бу лицейларда ўқийдилар. Бу ўқув юрларини ташкил қилиниши билан жаҳон андозаларига мос, бозор иқтисодиёти шароитига тўғри келадиган, ҳозирги давр шароитларига монанд кадрларни етиштириш имконияти туғилди.

Натижада бир йил ўтмаёқ, яъни 1998-йилда тажриба сифатида бир неча академик лицейлар ташкил қилинди.

3 йил давомида олий ўқув юрларига турли йўналишлар бўйича, жумладан, аниқ ва табиийиштимой, гуманитар, иқтисодий ҳамда хорижий тиллар йўналишларида беғул мутахассислар тайёрлашга киришилди. Улар 3 йил давомида мутахассислик ола бошладилар ҳамда олий ўқув юрларига кириш учун билимга эга бўлдилар.

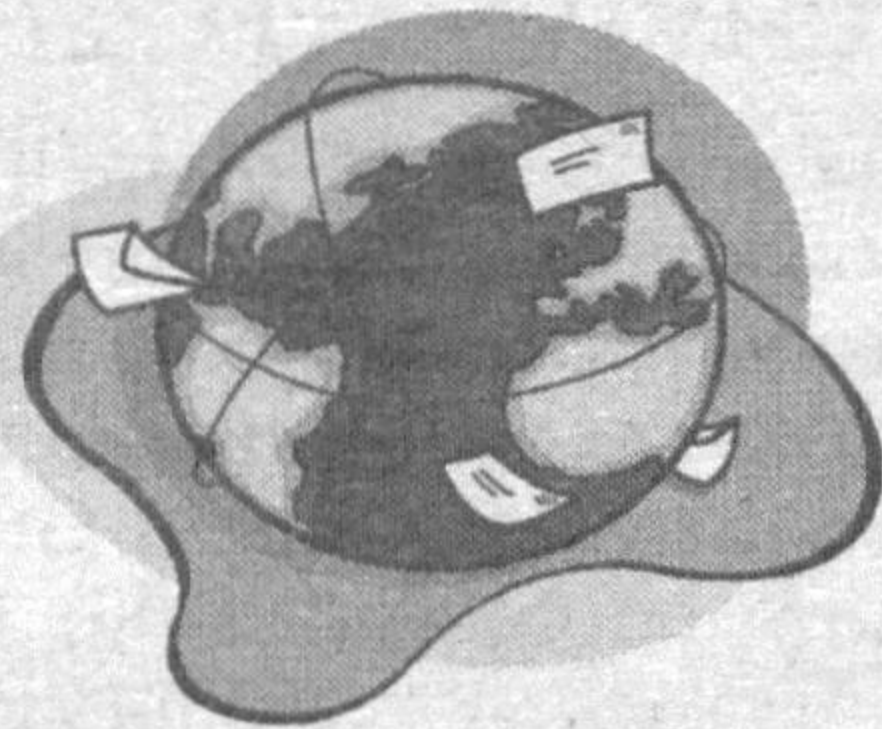
Бу вақт мобайнида уларга касб-хунар ўргатилади. Улар ишлаб чиқаришларга бориб ишлашлари ёки хоҳлаган олий ўқув юрларига киришлари мумкин.

Фикримизни ойдинлаштириш учун “Академик лицейларнинг олдинги лицейлардан фарқи нима?”, — деб сўрадик Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги, Соғлом авлод комолоти ва гуманитар таълим бўлими бошлиғи, тарих фанлар номзоди, доцент Лафасов Мойли Фозиловичдан.

—Академик лицейлар замон талаби даражасида жаҳон андозаларига мувофиқ жиҳозланганлиги ва 3 йил давомида фанларни аниқ мутахассислик бўйича чуқурлаштириб ўқитиши билан аҳамиятлидир. Шунингдек, академик лицейлар 3 йил давомида қайси бир йўналишда бўлмасин, ўқувчи ўз ихтиёри бўйича танлаб, ўша йўналишнинг чуқурлаштирилган дастурларини ўрганиб, олий ўқув юрларига кириш учун тайёрланади.

— Касб-хунар коллежларининг эски хунар ва ўрта мактабларидан фарқи ҳақида ҳам гапириб беринг, — деб қизикдик яна.

— Халқимиз кўриб турибди, қурилатган касб-хунар коллежлари билан, айниқса, Президентимиз Ислоҳ Каримов беҳад қизиқаятдилар. Ҳатто бир неча коллежларга бориб уни шахсан ўзлари очиб бердилар. Янги қурилатган касб-хунар коллежлари олдинги хунар мактаблари-ю ўрта мактаблардан мутлақо фарқ қилади. Улар ниҳоятда замонавий жиҳозланган, жаҳон андозаларига мос кабинетлар, фан лабораториялари, ўқув дастурларининг қайтадан ишлаб чиқилганлиги ва 3 йилга мўлжаллаб бир неча касбни эгаллашга йўналтирилганлиги билан диққатга сазовордир. Мамлакатимизнинг турли минтақаларида турли хил кадрларга эҳтиёж бор. Шунинг учун ўша ерда қурилатган касб-хунар коллежлари ана шу эҳтиёж-

DUNYOGA YO‘L

Азиз ўқувчилар! Янги аср фарзандларининг билим олиши, комил инсон бўлиб шаклланиши учун Ўзбекистонда қилинган ишлар ҳақида муҳбиримиз шундай ҳикоя қилади. Балки бу суҳбат бизларимизнинг саволларига ҳам ўзига хос жавоб бўлиб, янги мунозара ва муҳокамалар юритишимизга туртки бўлар.

ларни қондиришга хизмат қилиши керак. Токи бу бино ўқув даргоҳларининг мавжудлиги ўша минтақанинг тараққиёти учун хизмат қилсин!

— Ҳа, ҳақиқатдан ҳам касб-хунар коллежларини ҳозирги даврда жиҳозлаш учун алоҳида аҳамият қаратилган. Таълим мазмунига эътибор ўқув режаларини чуқурлаштиришни тақозо этади. Бу кадрлар дунёнинг қайси мамлакатига бўлмасин, ўша даражада ишлаб оладиган мутахассис бўлиши керак. Шунинг учун янги типдаги ўқув дастурлар, ўқув режалари ҳамisha назоратда. Яқинда вазирлар маҳкамаси томонидан янги таълим стандарти, яъни ўрта махсус таълим стандарти тасдиқланди ва қарор қабул қилинди. Эндиги асосий вазифа мавжуд ишлаётган 307 та академик ва касб-хунар коллежларини янги типдаги дарсликлар билан таъмирлашдан иборат.

— Чунки мамлакатда кўпгина дарсликлар эскириб қолган. Айниқса, шўро даврида яратилган ва мустақиллик йилининг олдинги босқичларида яратилган дарсликларда анчагина камчиликлар мавжуд. Шу камчиликлар ўрнини тўлдириб, замон талабига жавоб берадиган ва миллий истиқлол гоёси билан суғорилган дарсликларни ўқувчиларга етказиб бериш устида мамлакат миқёсида катта ишлар қилинапти. Шу ниятда бир неча зиёли жамоалар ва муаллифлар билан шартномалар имзоланган. Улар янги дарсликлар яратиш устида қизгин ишлар олиб боришапти. Бундан ташқари 2- муҳим вазифа: ўқув даргоҳларни малакали устозлар билан мустақамлаш даркор.

Чунки юртда замонавий техника-ю янги дарсликлар мавжуд бўлса, аммо уларни етарли дара-

жада ўқитадиган, чуқур билимга эга бўлган ўқитувчи ва муҳандислар етарли бўлмаса, албатта кутилган натижага эришилмайди. Шунинг учун ҳам биринчи навбатда етук ўқитувчиларни танлашга алоҳида эътибор қаратилган. Янги ўқув даргоҳларига юқори малакали ўқитувчилар танлов асосида қабул қилинмоқда. Танловдан ўтганлар ҳам махсус малака ошириш курсларидан ўтиб, сертификат оладилар. Шундан кейин улар ишлашга мувофиқ бўладилар, ҳамда йил давомида ва йил якунида аттестациядан ҳам ўтказиладилар. Бу нарса уларнинг масъулиятини оширади.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, чет эллардан ҳам замонавий техникалар келтирилмоқда. Компьютерлар, жиҳозланган лабораторияларсиз етарли билимларни ўқувчиларга етказиб бўлмайди. Бунинг учун устоз кадрлар билим сифатини янада ошириш керак. Шу билан биргаликда албатта Президент Ислоҳ Каримов бир неча бор таъкидлаб ўтганидек, академик лицейлар ва бошқа ўрта-махсус ўқув юрларига биринчи борада комил инсонни, ҳар томонлама тарбия кўрган, билимга эга бўлган комил инсонни тайёрлашдир. Шу сабабли мамлакатда ижтимоий гуманитар фанларни чуқурлаштириб ўқитиш, унинг тарбиявий томонларини янада ошириш мақсади илгари сурилган. Ўқувчиларни турли хил диний экстремистик ҳамда ақидапарастлик оқимларидан ҳоли ва ҳимоя қилиш устида ҳам ниҳоятда катта ишлар олиб борилмоқда. Ҳатто бунинг учун давлат миқёсида ишлар олға сурилиб, шу мавзудаги Президент асарлари бўйича махсус курслар жорий қилинган. Шунингдек, янги ўқув йилидан бошлаб “Миллий истиқлол нашидаси” номли янги фан ҳам ўқитилар экан. Бунинг учун устозлар 2 кунлик амалий семинарлардан ўтиб, зарур адабиётлар билан таъминландилар. Олдинда қилинадиган ишлар жуда кўп. Биринчи навбатда академик лицейларнинг, касб-хунар коллежлари биносини юртининг энг нуфузли ва кўзга кўринадиган жойларга қуриш, унга халқ ҳурматини ошириш, шаклдан кўра мазмунга ҳам кўпроқ эътибор бериш керак.

— Бизга ҳали жуда кўп китоблар зарур бўлади. Турли мутахассислар: саноат, қишлоқ хўжалиги, иқтисод ва яна кўпгина соҳалар бўйича дарсликлар, ўқув қўлланмалари бизга зарур бўлади, — деди муҳтарам Мейли ЛАФАСОВ.— Буларни уддасидан тезроқ чиқишни ўз олдимизга мақсад қилиб кўйган эканмиз, асосий вазифамиз битта: Ўзбекистонни гуллаб-яшнатиш, билимдон ва ишбилармон фарзандлари билан довруғини оламга таратишдир. Ҳукумат ҳам айниқса янги дарсликларни яратиш учун етарли маблағлар ажратган. Ёшлар билим олиши учун жуда катта ғамхўрлик қилишга киришган. Мен уйлайманки, бу ишлар жуда катта тезлик билан ўз натижасини бермоқда. Буни мамлакат фарзандларининг билим олишга астойдил киришганидан ҳам билса бўлади. Янги аср она Ўзбекистонимиз учун чинакам фан ва илм асри, ажлодлар руҳи қўллаб, юксак поғоналарга кўтарилиш дамлари бўлади.

Абдуҳамид АБДУҒАФФОРОВ
суҳбатлашди.

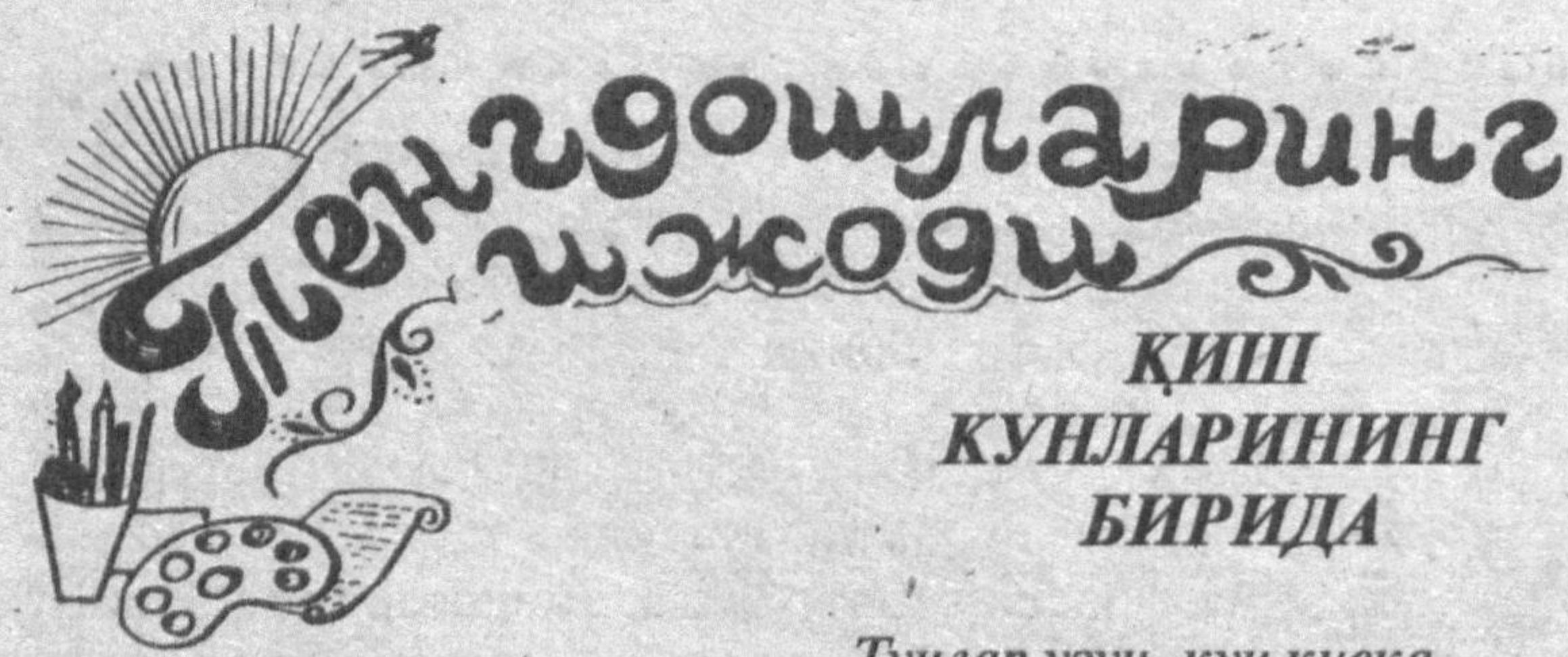

Namunali tadbir

Yqinda Andijon viloyati, Buloqboshi tumanidagi 3-o'rtta maktabda „O'quvchilar ongiga Vatan tuyg'usini singdirish“ mavzusida viloyat bolalar yetakchilarining seminar-kengashi o'tkazildi. Seminar-kengash qatnashchilari 3- „Istiqloл nihollari“ („Sulton Jo'ra nomli“) tashkiloti faoliyati bilan tanishdilar. O'quvchilarning Ta'lim to'g'risidagi qonunni qanchalik bilishlari, DTS asosida bilim olayotganliklari savol-javoblar orqali sinab ko'rildi. Tashkilotning 12 yo'nalish asosida aniq tadbirlar olib borayotgani, shior va maqsadlar yoshlar tarbiyasiga xizmat qilayotgani aniqlandi. Tashkilot

yetakchilari, maktabning uzoq yillardan buyon shu sohada ishlab kelayotgan bosh yetakchisi Hayotxon Haydarova va uning yordamchisi Turdi Xolmirzayevlarning yetakchilik faoliyatiga namunali baho berishdi. Ularning uslub xonasi bezalishi, ish hujjatlari, o'quvchilar o'rtasida olib borayotgan ishlari respublika yetakchilari o'rtasida almashtirish haqidagi xulosaga kelindi.

Qimmatoy ABIDDINOVA,
Andijon viloyati,
Buloqboshi tumanidagi
3-maktabning
7-„A“sinf o'quvchisi.

АССАЛОМУ АЛАЙКУМ!

Сўзимнинг боши салом,
Салом-энг яхши калом.
Шунинг учун аввало,
Онажонимиз сизга —
Ассалому алайкум!

Бизга илм ўргатган,
Тўғри йўлни кўрсатган.
Меҳрибону, талабчан,
Азиз устозлар сизга —
Ассалому алайкум!

Яхши ўртоқ, дугона,
Бир-бирига парвона.
Менинг учун ягона,
Синфдошларим сизга —
Ассалому алайкум!

**ҚИШ
КУНЛАРИНИНГ
БИРИДА**

Тунлар узун, кун қисқа,
Қиш ҳукмрон оламга.
Мен шошман кўчада,
Мактаб-шмхонамга.

“Юр, ўйнаймиз!” дер шамол,
Тўсиб менинг йўлимни.
Совуқ “Тўхта!” дегандек,
Чимдир юзу-қўлимни.

Парво қилмай уларга,
Мактабга йўл оламан.
Бирдан ёғар оппоқ қор,
Ҳайрон туриб қоламан.

Учар оқ капалаклар,
Мен боқаман ҳавасда.
Қараб туриб уларга,
Кеч қолдим охир дарсга...

Саодат ЮНУСОВА,
Тошкент шаҳар,
Юнусобод туманидаги
235-мактабнинг
6-“Б” синф ўқувчиси

YETTI MO' JIZANING BIRI

Aziz bolalar, odam va olam hayratiga sazovor bo'lgan AQShdagi ozodlik haykali dunyoning yetti mo'jizasidan biri ekanini bilasiz-a? „Dunyoni haqiqatdan ogoh etguvchi haykal“ deb nomlangan bu go'zal inshoot aslida Parijda haykaltarosh Avgust Bartold va muhandis Gustav Eyfellar tomonidan yasalgan (1875-1884 yillar) bo'lib, 1884 yil 4 iyulda fransuzlar tomonidan AQShga sovg'a qilingan. Haykalning hajmi ancha yirik bo'lganligi sababli (balandligi 46. 50 m) Fransiyaning „Isere“ kemasida bir necha qismlarga bo'lib, olib kelingan.

Haykal olib kelingunga qadar (1883-1884 yillar) bugungi kunda Ozodlik oroli deb ataluvchi Ellis orolida arxitektor Richard Xant loyihasi asosida haykalning poydevori bunyod etildi. Poydevorning bo'yi 46.49 m.ni tashkil etadi. Haykal 1886 yil o'rnatilgan va shu yil 28 oktabr kuni Prezident Grover Klivlend tomonidan AQShga rasman qabul qilingan. „Biz ozodlikni shu yerni makon qilib olganini unutmazlik bilan birga, u tanlagan taxtni ham e'tiborsiz qoldirmaymiz“, degan edi Prezident ochilish marosimida. 1924 yil 15 oktyabrda esa u Milliy haykal deb e'lon qilingan.

Haykal tojida 25 ta deraza (dunyodagi tabiiy minerallar sonini anglatadi) va 7 ta „shoh“ (dunyodagi 7 ta okeanni bildiradi) bo'lib, uning chap qo'lida Rim raqamlarida „1776 yil 4 iyul“ degan lavha bor.

Haykalning oyog'idan boshigacha uzunligi - 33, 86 m., chap qo'l - 5 m., ko'rsatkich barmog'i - 2,44 m., tirnoq kattaligi - 33 x 25,4 sm., iyagidan tojgacha - 5,26 m., ikki quloq orasi - 3,05 m., ikki ko'z orasi - 0,76 m., burun - 1,48 m., o'ng qo'l uzunligi - 12,8 m., bel qalinligi - 10,67 m., og'iz kengligi - 0, 91 m.ni tashkil etadi.

Yulduzlar qanday paydo bo'ladi

Avvalo, yulduzlarning o'zi nima?
Yulduz - cho'g' bo'lib qizigan gazlardan iborat katta shardir. Tarkibida katta miqdorda vodorod bor va u asosiy energiya manbai hisoblanadi. Yulduzlar tarkibida, shuningdek, geliy, azot, kislorod, temir, nikel va rux kabi boshqa kimyoviy elementlari ham bor bo'lib, ular gazsimon holatdadir.

Yulduzlar chang va gazlarning koinot bo'ylab harakat qilayotgan zich bulutlaridan hosil bo'ladi. Aylanayotgan zarralar o'ziga boshqalarini ham birlashtirib oladi, u asta-sekin kattalasha boradi va tortishish kuchi ham o'sadi. Zarralar katta gaz sharini tashkil qiladi.

Shar kattalashgani sayin zichlashadi va uning ichidagi bosim orta boradi. Nihoyat, bosim shunday bir darajaga yetib, gazning temperaturasi ko'tariladi va o'zidan yorug'lik chiqara boshlaydi. Sharning ichidagi bosim va temperatura juda yuqori darajaga yetgandan so'ng termoyadro reaksiyalari yuz bera boshlaydi. Gazlar yulduzlarga aylanadi. Buning uchun millionlab yillar kerak bo'lsa ajab emas.

Agar yulduz hosil bo'lishi uchun katta miqdordagi modda bir joyga yig'lsa, o'sha yulduz katta, yorqin va issiq bo'ladi. Agar u issiq yulduz bo'lsa, uning termoyadro yonilg'isi 100 000 000 yil yorug'lik chiqarishiga yetadi. Agar yulduz oz miqdordagi moddadan hosil bo'lsa, u kichik, xira va sovuq bo'ladi. Uning yonilg'isi juda sekinlik bilan yona boradi va u milliardlab yillar yorug'lik taratishi mumkin.

Bizning Quyosh o'rtacha kattalikdagi yulduzdir. U Yerga nisbatan 1 300 000 marta kattadir.

1. Sizning maktabingiz 5 qavatli uyning 5-qavatida joylashgan. Siz qachon lift-dan foydalanmoqchi bu'lib, uni chaqirsangiz (knopkani bosib, albatga) deyarli har doim lift pastdan kutarilib chikadi. Bunda qanday ma'no bor?

2. Yiliga 10% kelтира-диган омонат кассага 100 сўм пул кўйилди. 10 йилдан кейин миқдорини топинг.

ШОИРЛАР БОЛАЛАРГА

ЁМФИР

Ойдин эртақ тинглар саноқсиз юлдуз,
Тун бўйи термулиб онаси — моҳга.
Укалар ухлагач, Зуҳро — тўнғич қиз,
Ойисини секин бошлар хобгоҳга...

Кўёш ҳам кўрпага кирар тонготар,
Булутлар йиғламай турар жўрттага.
Юлдузлар - болалар эса донг қотар,
Бошларини буркаб қора кўрпага...

Улар уйқусидан жуда кеч турар,
Момақалди роқ-чи, кетар тутоқиб.
Фудраниб кўёшга, ойга дўқ урар,
Жужуқлар хўл қилган пўстакни қоқиб.

ҚИШ

Шошиб йиғиштириб кўч-кўронини,
Кўчиб кетди кун кеча саратон.
Келмоқда хиргойи қилиб суронни,
Хазонлар тўзғиган уйга қаҳратон.

Калитни топишга эринганидан,
Синдириб очади уй эшигини.
Ичкари кўримсиз кўринганидан,
Ечмасдан киради лой этигини.

Осмон сиқаверар ҳар кун ювиб,
Кирлари кетмаган кўйлақларини.
Сойлар тақиб олар кечаси юриб,
Кўзлари ўтмаган ойнақларини.

Рўстам МУСУРМОН
БАЛИҚ

Балиқлар ҳам одамга ўхшаб,
Эмизаркан болаларини.
Ўшатарман сув мавжларига,
Балиқларнинг аллаларини.

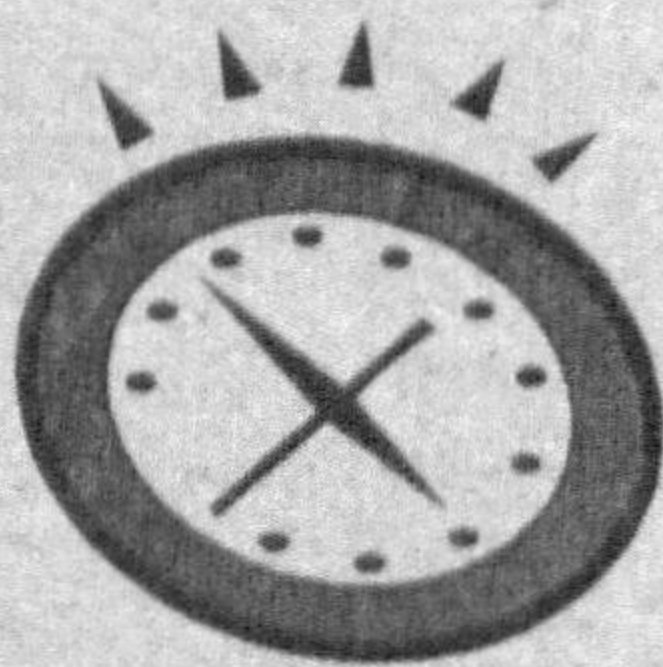
Тўлқинларда ўрқач ва ўрқач,
Тебратадир бешиқларини.
Тинглаганлар бўлар баҳодир,
Балиқларнинг қўшиқларини.

Тангалари олтинга ўхшар,
Ойга ўхшар ойқулоқлари.
Одамларни сеҳрлаб кўя,
Балиқларнинг шўх қилиқлари.

Кўзларини юммайди, қойил,
Ухламасдан юраверади.
Шунинг-чун хавф-хатардан доим,
Огоҳ бўлиб тураверади.

Агар тўфонларга тўш урсак,
Балиқлардек биз ҳам толмаймиз.
Бироқ сувнинг остига кирсак,
Оғзимизни оча олмаймиз.

СОАТ

— Чақ-чук, чақ-чук, чақ-чук... —
Тинмайди тун-кун,
Унинг туридаги юмалоқ ойнақ.
Тақиллатаверар аллаким нуқул,
Аллаким ойнақдан турибди пойлаб.

— Чақ-чук, чақ-чук, чақ-чук... —
Церкул айлангирар оламни бузиб,
Минг йиллардан буён инжиқ мунаж-
жим
Доирага ўн икки рақамни ёзиб,
Эринмай бир жойни ўлчар муттасил.

— Чақ-чук, чақ-чук, чақ-чук... —
Ўтиб бормоқдадир ойлар ва йиллар,
Ойнага урилар ёмғирлар, қорлар...
Лаҳзалар ўтмоқда олтиндан қиммат,
Жаранглаб тўкилар бебаҳо зарлар.

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Muassislar:
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
DAVLAT MATBUOT QO'MITASI,
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» XAYRIYA
JAMG'ARMASI

BOSH MUHARRIR:
Umida ABDUAZIMOVA
TAHRIR HAY'ATI:
Shuhrat AHMEDOV,
Jamoliddin FOZILOV,
Oynisa
MUSURMONOVA,
Komil YUSUPOV,
Mukarrama
MURODOVA,
Sunnatilla QO'ZIYEV,
Ergashvoy SARIQOV.

Noshir
«Ijod dunyosi»
nashriyot uyi

Hajmi A-3, 2 bosma taboq.
Gazeta «Sharq» nashriyot-
matbaa aksiyadorlik
kompaniyasida 50100
nusxada ofset usulida
bosildi.
Korxonaning manzili: «Buyuk
Turon» ko'chasi, 41.
Buyurtma - T-2094

Gazetani
Gulchehra
SA'DULLAEVA
sahifaladi.
Naybatchi:
Feruza
JALILOVA.

Ro'yxatdan o'tish
tartibi № 000137
Manzilibiz 700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi,
30-uy.

Tel: 144-62-34.